

סיפורה של לאה לוי לבית רויטלמן – ציונית בנשמתה, אמה שלי, סבתא-רבתי של נכדתי עומר

בכוח רצון, נחישות ועבודה קשה אפשר להתגבר על כל קושי

לאה נולדה בשנת 1924 בפולין, בעיירה בשם "טוטשין". לאה הייתה בת הזקונים במשפחה. כשנולדה אמי, היא כבר הייתה יתומה מאביה, אשר נפטר זמן קצר לפני כן. ללאה היו שבעה אחים ואחיות.

הוריה של לאה - גדליהו ושרה (סבי וסבתי) היו דתיים מאוד. הם עסקו במסחר בדים: שרה ניהלה חנות קטנה בחזית בית המשפחה, וגדליהו היה נוסע מעיירה לעיירה כדי למכור סחורה ב"יום השוק" המקומי. לאחר מותו של גדליהו – אבי המשפחה, המצב הכלכלי בפולין הלך ונעשה רע מיום ליום; לתושבים כבר לא היה כסף לקניות, ושרה התקשתה לפרנס לבדה את המשפחה הגדולה.

זיסע, אחד מבני המשפחה, שעלה לארץ עם חבריו מתנועת "השומר הצעיר" הצליח להשיג לסבתי ולשני ילדיה הצעירים "סרטיפיקאט" - אישור עלייה (הבריטים ששלטו אז בארץ ישראל הגבילו מאוד את כניסת היהודים לארץ, כי חששו שאם מספרם בארץ יגדל מאוד, יהיה להם הכוח לדרוש עצמאות...).

בגיל 12 עלתה אמי לאה לארץ ישראל, ביחד עם אמה שרה ועם אחיה הצעיר אברהם, שהיה אז בן 15. מאחוריהם השאירו את שאר בני המשפחה, אשר כמעט כולם נספו בשואה הנוראה. רק דודתי חנה, הצליחה מאוחר יותר לעלות לארץ, וזאת בזכות "נישואים פיקטיביים" (כאילו היא נישאה ליהודי שכבר התגורר בארץ).

לאה (בשמלה הבהירה) בצילום פרידה מהמשפחה בפולין

המשפחה הקטנה הגיעה למושבה "פתח-תקווה". הם התגוררו בבית משפחה, אשר הסכימה להשכיר להם חדר אחד בדירתם. שרה שכרה דוכן קטן בשוק המקומי ובו מכרה ירקות כמעט עד יום מותה. לאה, למרות גילה הצעיר, מצאה עבודה אצל תופרת, ובשעות אחר-הצהריים למדה עברית ב"בית הפועלות", שם הכירה חברות, שעזרו לה להסתגל לתרבות המקומית בארץ, שהייתה שונה מאוד מזו שהייתה רגילה לה בעיירה שבפולין.

לאה (משמאל) עם חברותיה בארץ

לאה, כבר מהיום הראשון לעלייתה לארץ, הציבה לעצמה יעד: היא תשתלב בחברת הצעירים הישראלית ותיקח חלק במפעל הציוני! ואכן, היא הצטרפה לתנועת "הנוער העובד" ונשלחה ביחד עם חבריה לעבודות שונות אשר נדרשו למען בניין הארץ וההגנה עליה (היא עבדה באריזת תפוזים, בהלחמת מפוחים, בתפירת מדים ועוד). לאה הייתה אישה חברותית, חרוצה וגם מאוד אמיצה: היא אפילו השתתפה בהפגנה כנגד מדיניות "הספר הלבן" (שפורסם ע"י האנגלים ב-1939 ובו הוגבלה מכירת קרקעות ליהודים ועלייתם לארץ) וגם ביצעה משימות שונות לעזרת ארגון "ההגנה" (הארגון הצבאי המרכזי למאבק נגד שלטון המנדט הבריטי) שהוקם באותה עת.

לא פעם אני חושבת על הקשיים הרבים שחוותה אמי לאה בשנים הראשונות בארץ כילדה צעירה, בלי בית קבע למשפחתה הקטנה, בלי ידיעת השפה העברית, בלי להכיר את המנהגים המקומיים ובלי כסף מספיק למחייה... מדהימה אותי הצלחתה להשתלב ולהיות חלק מהחברה הישראלית.

בחברת "הנוער העובד" הכירה אמי את זרחי, יליד הארץ. לאה וזרחי התאהבו זו בזו, ונישאו ב-1946. הם הקימו את ביתם ב"נווה עוז", שכונת פועלים חדשה שהוקמה בקצה המושבה פתח תקווה, והיו מראשוני היישוב. בשנת 1947 נולד בנם הבכור גדליהו, ואני - בתם מינה, נולדתי ב-1951.

משפחת לויין הצעירה

לאה הייתה תמיד נמרצת, חיונית ובעלת תכונות של מנהיגה. היא הייתה פעילה מאוד בחיי החברה בשכונה: יזמה פעולות חברתיות - נשפי פורים וערבי ריקודים, וארגנה פעולות התנדבות שונות. אני זוכרת שבערבי שבת נהגנו לארח חייל בודד בביתנו לארוחה. ביתם של הורי היה תמיד פתוח לרווחה ולא פעם, במיוחד ב"תקופת הצנע" (הגבלת רכישת מוצרי מזון וצריכה לכל משפחה) היה מגיע שכן או ידיד כדי לקבל חפץ בהשאלה או סכום כסף כהלואה. לאה הייתה פעילה מאוד ב"איל"ן" (עמותה למען ילדים שנפגעו משיתוק ילדים), והשקיעה רבות מזמנה ומכספה לעזרה לילדים מוגבלים.

לאה וזרחי טיפחו בחצר ביתם "משק עזר" במטרה להגדיל את הכנסת המשפחה: היו בחצר תרנגולות מטילות, שתי עזים לתצרוכת חלב, "בית אימון" לגידול אפרוחים, ערוגות ירקות ועצי פרי. בשעות הבוקר המוקדמות יצאה לאה לחצר כדי לטפל במשק, ולאחר מכן רכבה על אופניה העירה כדי למכור את פירות העונה.

לאה הייתה מוכשרת בעבודות-יד ובמיוחד בסריגה. אני, בתה האהובה, לבשתי בילדותי סריגים יפיפים - חצאיות, שמלות וכובעים צבעוניים, מעשה ידיה של אמי לאה. לאה גם הייתה בשלנית מעולה והיא אהבה לערוך שולחנות חג מפוארים. בזכות אהבתה זו היא הקימה חברת "קייטרינג" - הכנת כיבוד באירועים משפחתיים והצלחה בכך מאוד.

אני, בתה מינה, בזרועותיה של אמי ובתחפושת נסיך, מעשה ידיה

בשנת 1965 נפצעה לאה קשה בתאונת דרכים. חודשים ארוכים הייתה מאושפזת בבית החולים ועברה ניתוחים רבים. למרות נכותה - בזכות כוח הרצון, הנחישות ואהבת החיים, התגברה לאה על הפציעה וחזרה לתפקד מבלי לוותר לעצמה.

לאה הייתה ציונית בנשמתה. היא התגאתה בכך שזכתה להשתייך לדור שהקים את המדינה, הכירה כל

מקום ואתר בארץ ובצעירותה אף השתתפה גם ב"צעדת ארבעת הימים". היא אהבה מאוד שירים עבריים ועד סוף ימיה נהגה להשתתף במפגשי שירה בציבור. זכורה לי מילדותי תכנית הרדיו בה לימדו שיר חדש. עד היום אני שומרת את מחברת השירים של אמי, בה כתבה את מילות השירים החדשים אותם למדה בשנים הראשונות לעלייתה לארץ.

בצד החיוניות ושמחת החיים שהקרינה לכל הסובבים אותה, היו בחייה של לאה לא מעט ימים של עצב: היא לא הפסיקה להתאבל על אחיה ובני משפחותיהם אשר נספו בשואה. אני זוכרת את תקופת "משפט אייכמן" (העמדה לדן של הפושע הנאצי שנתפס) בהם אמי הייתה צמודה למקלט הרדיו ומקשיבה בבכי לעדויות הניצולים, ואת ההאזנה לתכנית הרדיו היומית - "המדור לחיפוש קרובים", תוך תקווה שאולי-אולי מישהו מקרוביה נותר בחיים.

בשנת 1978 נהרג זרחי, בעלה האהוב של לאה. שמחת החיים נעלמה והגעגועים ליוו אותה לאורך שנים.

לאה זכתה לנחת ולאריכות ימים: היא נפטרה בשיבה טובה בערב פסח, 2014 ולה שבעה נכדים ועשרה נינים.

לאה בתמונה משפחתית בחתונת הנכד ניצן-זרחי עם שרון. מימין הנכד גונן ואשתו יעל
ובזרועותיה עומר הקטנה

לאה בסיום קורס הקצינים של הנכד גונן